

בְּנֵי שֵׁק

מִתְקַדְּמִים

לִיזוּם קִרְבֵּן

פְּרֻשֵׁת פִּי תִצָּא

❁ דו-שיח בדבר הנצחון במלחמת היצר ❁

ועתה ידידי ורעי מבקש ה', מהי כוונתך כשאתה אומר 'קשה לי להבין את הדבר...?'

'משפיע' מתעניין: מה שלומך, ידידי היקר?

כיצד עבודת ה'אלולי שלך?

'מבקש' מפרט: אסביר את עצמי, בבואי להילחם כנגד מידת הגאווה ולזכות לקנייני הענווה, מיד עומדים מאמרי חז"ל מול עיניי כגון (סוטה ה.) כל אדם שיש בו גסות הרוח אמר הקב"ה: כביכול אין אני והוא יכולין לדור יחד בעולם. ועוד רבים מדברי חכמינו ורבותינו נ"ע המופיעים בכל ספרי המוסר והחסידות. אם כן, ההבנה שלי היא - שהיעד ברור - כדי שאצליח שיעלה בלבי מידת הענוה, לא להתבלט, לברוח מכל בדל של כבוד, להשפיל את עצמי, ישותי, ידיעותיי וכישרונותיי - עלי להכריז מלחמת חורמה על המידה הגרועה הזאת...

ה'מבקש' משיב: דע לך שעצם פנייתך אלי מלווה במאור הפנים האופייני, זה גופא מחמם לי את הלב ומעניק כוחות.

ולגבי שלומי? האמת, נאזרתי בגבורה לפתוח שוב את חודש אלול בהתלהבות, השאיפות היו בשמיים, אך לאט לאט אני חש בנסיגה ונחיתה. חוששני מצניחה חופשית...

הנושא - המלחמה. הקרבות התדיריים מתישים אותי. חוששני שהפסדתי בקרב על המידות הטובות, נוצחתי במערכה של ההתגברות על התאוות. ובמילים פשוטות - אפסה כל תקוה!

'משפיע' משקף ומתעניין: ידידי, אני מתאר לעצמי, זו וודאי הרגשה מזדככת, הנך מגיע לפתחה של תקופה מרוממת עם המון להט, רצון טוב ותשוקה כדי להעפיל אל על... ואז לפתע אתה מרגיש שהכל מתנפץ לך על סלעי המציאות, הלא כן?

אולי תספר לי, למה אתה מתכוון בהתבטאות שלך 'מלחמות'! למען איזו מטרה אתה נלחם? וממה כל כך מתיש ומיאש אותך?

'מבקש' מסכים ומשתף: אם כן אסביר את המעיק על לבי באופן ברור יותר, דבר דבור על אופניו:

ראה, בעוד שפְּדָבֵר קיום המצוות המעשיות, והשמירה שלא לעשות אחת מְמִצְוֹת ה' אֲשֶׁר לא תַעֲשֶׂינָהּ, הנני מבין את המקום של 'חיים שיש בהם יראת שמים ויראת חטא', אף במצב שקשה לי לקיימם או להישמר ממעשים לא ראויים, וגם כאשר טעם המצוה אינו ידוע לי - שאז אני נאבק נגד הטבע שלי - גם אז אני מבין שניתן לעמוד בכבוד במאבק שכזה.

אמשיל את דבריי לחייל נאמן המשרת את מפקדו, או לעובד המסור מאוד לבעל העסק בו הוא מועסק, הוא טורח ומבצע פעולות גם אם הן לא לרוחו ואף אם הוא לא 'מתחבר' אל עצם המעשים שמבצע בהבנה או ברגש, כל זאת בעבור המלך, המפקד, הבוס או המנהל המרומם המוערך על ידו שפקדוהו על כך. לדעתי, האדם יכול לכפות על עצמו התחייבויות הן של 'קום ועשה' והן של 'שב ואל תעשה' אף כדי מסירות נפש ממש למען בעל סמכות, אם מתוך אהבה ואם מתוך יראה, ואמנם מודה אני שאין זה קל כאשר אינך רואה בעיני הבשר את קיומו של האדון הרם והנישא הניצב מולך, וביחוד בשעה שפָּרָךְ פועל ככל יכולתו, כדי להעלים ממך, ולהשכיח נתון מרכזי זה מהתודעה שלך. אולם עכ"ז בעניינים שהם בגדר 'מעשה' - מסוגל האדם לקבל על עצמו בקבלת עול, לציית לבורא יתברך שמו ולחוקיו ביודעו שהוא יתברך עומד עליו כל עת ומשגיח בו ובעשותו את רצונו מעלה נחת-רוח לפניו.

אולם, לגבי המידות והתאוות למיניהן - שהן בגדר 'רגשות הלב', קשה לי להבין את הדבר... והדבר מכביד עלי...

משפיע: אני מעריך מאוד את הפתיחות שלך, דע לך, כי רבים הם שמסתירים את שאלותיהם, ונרתעים מלהעלות על השולחן את הסוגיות המעיקות להן ולדון בהן, וכך נמצאים גוררים מצוקות ע"ג מצוקות לאורך שנים, שכן לא מצאו להן ישוב ופתרון. ולמרבה האבסורד הם משוכנעים, ידידי ה'מבקש' שבהם הם עושים דבר טוב שהם סבורים שעל כך אמרו "אסור לשאול שאלות, חייבים להאמין בפשטות". לו היו מתאזרים באומץ ומסירים את מסוה הבושה השלילית מעל פניהם, והיו מעיזים לשתף את מי שיוכל להשיב להם, היו פותרים רבות מהדיקלמות הרוחניות המקשות עליהם את ה'עבודת ה'" שלהם, וה'קרבנות' אלקים.

ממשיך ה'מבקש': נפנה ברשותך כעת למידת הכעס הקשה, הלא המשפיע מכירני ולא מהיום, שבתבעי הנני בעל אופי של 'מבקר', ומזה נובע הנטייה שלי להיות 'נוח לכעוס' על כל דבר המתנהל כנגד רצוני, או שכך נדמה לי. לא נסתר ממני דבריהם ז"ל (נדרים כב.) כל הכועס כל מיני גיהנום שולטין בו, ועוד רבות מדברי חז"ל בגנות מידה זאת. האם אוכל כיהודי לשבת שאנן ורגוע ולא לצאת במערכה ממוקדת כנגד חולשה נוראה זו!?

כן ניקח לדוגמא את המידה המאוסה של קנאה, אחת משלש המידות המוציאות את האדם מן העולם (אבות ד, כ"א) - ושעליה נאמר "וְרָקַב עֲצָמוֹת קְנָאָה" (משלי יד, ט), ושעל זה דרשו (שבת קנב.) 'כל מי שיש לו קנאה בלבו עצמותיו מרקיבים', שואל אני ממעלתו - האם אין זה הכרחי וחיוני ממש לצאת בחרב שלופה נגד מידה מגונה זו?

וכך בכל העניינים של שמירת המחשבה והעיניים, והתגברות על התאוות. החובה להקדיש מלחמה במלוא עוזה ללא פשרות כלל, כולי האי ואולי אזכה לפעול משהו, אולם כעת - - -

משפיע: דברך נכוחים, אשריך! כעת נא תסבר את אוזניי - מה הם הדברים הדורשים בהירות והמכופפים את קומתך הרוחנית הטמירה?

מבקש ומקשה: אה! אשאלה ממך עתה את אשר על לבי:

הרי מידת טובו וחסדיו הבלתי מוגבלים של אב הרחמן ית"ש ידועים ומפורסמים במקראות רבים, ולדוגמא: "טוב ה' לְפָל, וְרַחֲמָיו עַל כָּל מַעֲשָׂיו" (תהלים קמה, ט), "טַעֲמוּ וְיָרְאוּ כִּי טוֹב ה', אֲשֶׁר לֹא יִחַר אֶפְסָה בּוֹ" (שם לד, ט), "כִּי טוֹב ה' לְעוֹלָם חֶסְדּוֹ, וְעַד דָּר וָדָר אֲמוֹנָתוֹ" (שם ק, ה). והבריאה כולה, וכל טבעי בני אדם נבראו, ונוצרו אף נעשו ברחמים ובחסדים - "עוֹלָם חֶסֶד יִבְרָה" (תהלים פט, א) הכל מותאם לצרכי יצוריו ולשרתם להצלחת מסע השליחות שלהם בעולם, א"כ שְׂאֵלְתִי, מדוע יטע ה' בתוכנו טבעים ותכונות, מידות ותאוות שיתנגדו לתפקידנו בהאי עלמא, ושאנו ניאלץ כל העת להילחם נגד הטבע?

מתפעל ה'משפיע': כבר פתחתי ואמרתי לפניך, אשריך! אשרי היהודי אשר בְּמִצְוֹתָיו חָפֵץ מְאֹד, ואיננו רוצה להמרות פי ה', ועל כן סוגיות כאלו מעסיקות את מוחו ולא נותנות לו מנוח.

אקדים ואענה: להווי ידוע לך כי כל מאמץ שהנך עושה, למען השי"ת, הכל נִסְפָּר ונחשב ביותר, והקשיים שנערמים בדרכך גם הם יתווספו ויועלו לכף, והם יוסיפו לך זכויות לרוב.

דע לך אחי, שהאתגר שבהתגברות, והמאבק המתמיד מקרבים אותנו יותר ויותר להקב"ה, בדומה לחייל בשדה הקרב שְׂשֵׁשׁ אֶלְי קרב ומחרף נפשו להילחם, ואף לאחר פציעה הוא שב בעוז להילחם. וכך מעלים אותו בדרגות, והוא זוכה לקבל מדליות ואותות הצטיינות על מעשיו הנועזים לטובת המאמץ המלחמתי הכולל.

לשאר בני העולם ההולכים בתאוות לבם, רק כדי להינזר מראיות לא טהורות!?

'משפיע' מטעים: גם כאן - 'מִחְמָמָה שְׁאֵלְתָּ עָלָיָהּ' (קהלת ז, ט, א) תנוח דעתך ידידי, הכל מתוכנן היטב ומשרת בדקדוק את הבא להיטהר ולקיים "אֵת פְּנֵיךָ ה' אֲבָקֶשׁ" (תהלים כז, ח), שמעני נא ותחי נפשך:

אכן הוא בורא העולם, הוא יוצר האדם והוא גם נותן התורה, ועליו נאמר בזוה"ק (פרשת תרומה קס"א): 'אסתכל באורייתא וברא עלמאי'. והנה בחכמתו האינסופית העניק לבני אדם כח ויכולת **למלא נפשם בתענוגות הנפש וזיו החכמה**, וזאת ע"י שיטעינו את מוחם במחשבות טהורות של אמונת אומן, ובדברי תורה משמחי הלב ומשיבי הנפש, וממילא באמצעות הדביקות הזו תבוא הנפש היהודית על סיפוקה ותתענג על ה', ואז מה לה לדרוש ולתור אחרי ההבל? ובמילים אחרות: הבורא שיצר את העולם באופן הזה, **צייד את עבדיו החפצים להתמסר לו – עם תענוגות רוחניות חילופיות, פי כמה מכל ההנאות המדומות שמספק היצר.**

שואל ומבקש: מפעים הדבר! האם משמע מדברך שכבר אין צורך לעמול ישירות על המידות?

משיב ומשפיע: אל דאגה, מן הסתם תישאר לנו עבודה רבה... להמשיך ולהשקיע בפועל על כל אחת מהמידות ולזקקה שבעתיים, ובפרט שיש בהשגה המצופה של אמונה ודעת את ה' דרגות רבות, והיא רצופה עליות וירידות, ולכן - עדיין החובה על האדם **להתגבר ולהרגיל** את עצמו בהנהגה הנכונה לגבי כל מידה ומידה, אולם החידוש בכל האמור, מתבטא בנקודה של - **על מה נשים את עיקר ה'דגש'?**

ה'פוקוס' שלנו אמור להיות בעבודה הקדושה הזו - כיצד נזכה להכניס את מציאות ה' בחיינו, ולכן שים נא לבך ששום דבר שבטבע האדם והבריאה אינו נוגד את התפקיד הנעלה שניתן לנו כבנים אהובים של השי"ת שלמעננו ברא את עולמו (רש"י בראשית א, א) - והוא - כדי שיכירו אותו יתברך, וכלשון הזוהר: **בְּגִין דְּאִשְׁתְּמוּדָא לֵיהּ, ואדרבה הכל כאן לשרת את המטרה העילאית הזו.**

משפיע ומחנך: גישה זאת תיקח לידך ככלי לחיים - לא רק לגביך, אלא גם בנוגע לחינוך הילדים. לאמור, **במקום לעבוד על מיגור השלילי שנוגד את התכונות הטבעיות, רצוי עד מאוד למקד מבט כלפי החיובי ולשאוף להגיע עדיה.**

וכדרך יהודים טובים שנפגשים, ננסה למצוא רמז לדבר בפרשתנו - הטה אזנך למה שעולה בדעתי ברגע זה - - -

"כי תצא למלחמה על איבך - כיצד תצליח לנצח את המלחמה הגדולה מול יצר המידות והתאוות? **ונתנו ה' אֶלְקֶיךָ בְּיָדְךָ** - ע"י שתמסור את ה' כביכול בידך, דהיינו שתיטול לידך את המשמה המרוממת של החדרת הקב"ה בתוך החיים שלך, ואז - **וְשִׁבִית שְׂבִיו** - תצליח את דרכך לְשִׁבוֹת שְׂבִיגָה - להפוך את המידות הלקויות לטוב, **כך בעז"ה תנצח את המלחמה!**

מבקש להודות: כשם שהארת את עיניי, כן יאיר לך ה' את אורי הטוב ותזכה להמשיך להרבות פעלים לתורה ואמונת ה'! **בברכת שבת שלום ומבורך וכתובה וחתימה טובה!**

ועם זאת, לדעתי באם **תאמץ לוחמה מסוג מתקדם**, פתאום תראה שהכל נכון ומדויק, וגם תנחל נצחונות מזהירים בזירת הקרב ותחוש סיפוק אדיר מהכרעת המערכה בזכותך.

מבקש: הנך מדבר עמי ברמזים וביקודים, האם תואיל לאלפני בינה, וללמד ידי לקרב ואַצְבְּלֵתִי לְמִלְחָמָה האמתית, כדי שאזכה בס"ד להשיג שליטה בשדה הקרב מול ה'יֵצֵר הַמְּפַתֵּה וְהַמְרִיעֵ' (מתוך פיוט 'עֲרֻנִי אֶל-חַי חַיִּירוֹ רַבִּי רַפָּאֵל עֲנֵתְבִי זְצִיל, מישרת הבקשות' של עדות המזרח).

משפיע: בשביל זה אני כאן, אמנם עקב הזמן הקצר שנותר בידינו, אשתדל להתמקד ולהגיע ישר לנקודה, ברשותך 'מבקשי' יקר נשוחח א"כ בקצירת האומר, ונכון שלבטח ניתן להביא על הרעיון העוצמתי - שאותו תיכף תשמע - מקורות רוב, אך עוד חזון למועד.

ראשית, העבודה העיקרית שמוטלת על היהודי לעמול בעולמו, היא **הכרת הבורא יתברך**, ולהכניס אותו ית"ש לתוך חיי היום יום שלנו, וליעד זה אנו אמורים לחתור בכל כוחנו להגיע. ככל שנצליח להשיג את המטרה הזאת, כך נראה שכל המידות והתאוות מתיישרות מאליהן.

מבקש: נשמע מעניין, **התוכל גם לתת לי דוגמאות בבקשה?**

משפיע: בוודאי, נפתח במידת הגאווה - היש מקום להתגאות ולחוש כאילו אנחנו 'מציאות' כלשהי כאשר אור ה' הגדול חופף עלינו? האם יש מקום ל'ישות' כשההכרה שימלא כל הארץ כבודו? (ישעיהו א, א) חדורה בלבנו עמוק?

כעס - מה לי להתרגז על פלוני, כשידוע לי בבירור שהכל נהיה בדברו? וכדברי הכרזה המפורסמת: זה לא הוא, זה - הוא! כן הוא יתברך המשגיח עלי, ואין דבר שקורה מבלי הכונתו המדויקת.

קנאה - האם יש מה לקנא בזולתי לאחר שהפנמתי ששינוי עולמות נפרדים, ודי לי בקשר ובשפע הנמשך אלי ישירות ממי ששמו **ש-ד-י** - והמשמעות - שְׂדֵי בְּאֵלְקוּתוֹ לְכָל בְּרִיהַ (רש"י בבראשית יז, כג) - מה שמגיע לי בוודאי יבוא אלי ללא קשר במה שיש או אין לחברי, א"כ מה לי לקנא?

עצלות ועצבות - באם הייתי זוכה בפרס הגדול של מפעל הפיס, האם גם אז הייתי שוקע? לבטח הייתי מתנער במהירות-האור משקבות העופרת המכבידות עלי, והייתי קופץ בזריזות ובשמחה... והנה ה' נצב עלי ובכל רגע ניתן להרוויח אוצרות - - -

מתנפם ה'מבקשי', ממשיך ומקשה: מדהים! זאת אומרת הקב"ה שהטביע את התכונות הללו באדם, איפשר לו את ההתמודדות עמן ע"י שיקיים את תפקידו העיקרי בעולם והוא - שיחדיר את אור מציאות השי"ת בתוככי חיי, וממילא ימצא את המידות - מתוקנות! לא חשבתי על זה כך, זו תגלית מרעושה עבורי!

אולם אוסיף ואבקש שתטה לבך גם לזאת, ותתן לי בהירות בנושא - **הקדושה והשמירה של היהודי** וביחוד עת לכתו ברחובה של עיר; והלא הוא יתייש יוצר הכל' הנו גם 'היודע יצר כל היצורים', האם לא יכול היה ליצור מצב שבו הצדיקים החפצים לשמור על טהרתם, לא יאלצו להתאמץ ולהילחם בניגוד

במקום ענוותנותו - אתה מוצא... | סיפור עם קריצה

על רקע הדיון על עבודת המידות, נזכרנו באותו הבחור שהיה מנהגו להוריד שידוכים שהוצעו לו על ימין ועל שמאל, אף הצעה לא התאימה לו לנוכח חשיבותו כי רבה. השדכן - שמצבו העגום של הבחור נגע ללבו - הביע בפניו את דאגתו מהמצב בו הוא שרוי, והציע לו להיפרד אחת ולתמיד ממידת הגאווה הדוחה, ולא - יהיה עליו חלילה להשלים עם רווקותו לאורך שנים...

הבחור שהבין כי כלתה אליו הרעה התיישב לשקוד על ספרי המוסר יומם וליל, עד שחש שסוף סוף הצליח להתגבר על הגאווה ולרכוש בעצמו את מידת הענווה.

או אז כששוב הציע בפניו השדכן את השידוך הראשון זה שבשעתו סירב לו, מיד קפץ עליו רוגזו של הבחור דגן והתפרץ בכאב עצור: הגע בעצמך, אם בזמנו כשהייתי עדיין בגדר 'בעל גאווה' מיאנתי בהצעה זאת, כיום שהנני עוטה על עצמי את תפארת לבוש הענווה קל-וחומר-בן-בנו-של-קל-וחומר, שאין זה מתאים לי כלל:)